

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 23 februari 1915 kl. 1 e. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 2, i anledning av herrar Henriksons och Elissons motion, nr 91, samt herr Molins i Dombäcksmark m. fl. motion, nr 169, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående rätt till en fri resa till och från hemorten för till tjänstgöring inkallade värnpliktige och landstormsmän.

I en inom andra kammaren väckt, till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 91, hava herrar Henrikson och Elisson hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det Kungl. Maj:t ville medgiva de värnpliktige, som enligt 28 § värnpliktslagen äro inkallade eller under den pågående krisen komma att bliva inkallade till tjänstgöring, rätt under varje inkallelse till en gratisresa per järnväg eller ångbåt till och från hemorten.

I en likaledes inom andra kammaren väckt och till utskottet remitterad motion, nr 169, har herr Molin i Dombäcksmark m. fl. hemställt, att andra kammaren för sin del beslutar, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det Kungl. Maj:t ville medgiva såväl värnpliktige som landstormsmän, vilka antingen fullgöra sin värnplikt enligt värnpliktslagens bestämmelser eller jämlikt gällande författningar mobiliserats, rätt under varje inkallelse till en gratisresa per järnväg eller ångbåt till och från hemorten.

Utskottet har behandlat dessa båda motioner i ett sammanhang.

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 13 saml. 4 avd. 2 häft. (Nr 2.) 1

Motion
nr 91.

Till stöd för sin hemställen hava herrar Henrikson och Elisson an-
fört följande.

Det pågående världskriget har ju medfört ett orostillstånd, som på ett mycket kännbart sätt drabbar även de länder, som icke äro direkt indragna i den krigiska konflikten. Icke minst är förhållandet sådant för vårt vidkommande, och många äro de i vårt land, som fått vidkännas stora uppoffringar på ett eller annat sätt. Särskilt har landets värnpliktiga ungdom måst underkasta sig mycket kännbara personliga och ekonomiska uppoffringar — uppoffringar, som ju varit nödvändiga för tryggande av vår neutralitet, och som även glädjande nog synas i allmänhet hava burits utan missnöje eller klagan. Det finnes många vittnesbörd om att inkallelserna fullgjorts med entusiasm och offervilligt sinne.

Då svenska staten för åstadkommande av den krigsberedskap, som är nödvändig för vår neutralitetsvakt, ser sig nödsakad att inkalla de värnpliktiga årsklass efter årsklass till extra tjänstgöring, synes det emellertid vara av vikt, att denna tjänstgöring göres så litet betungande som möjligt. I känslan härav hava också vederbörande i allmänhet medgivit de inkallade rätt till viss tids tjänstledighet, under vilken de skulle kunna bliva i tillfälle att se till sina familjer eller ordna ekonomiska angelägenheter. För många av de värnpliktige blir emellertid denna rätt illusorisk på grund av de med hemresan förenade kostnaderna. Landstormsmännen äro härvid bättre ställda, då de ju i allmänhet förläggas rätt nära hemorten. De värnpliktige däremot, som inkallats enligt 28 § värnpliktslagen, bliva ofta förlagda till platser, som äro mera avlägsna från hemorten, och för ett stort antal av dem blir det av ekonomiska skäl omöjligt att någon enda gång under hela tjänstgöringstiden besöka hemmet. Visserligen få de begagna sig av truppbiljett, som är något billigare än vanlig biljett, men kostnaden blir ändå så pass stor, att de ej äro i stånd att komma ut med den. För att dessa i detta avseende ej skola bli alltför mycket sämre ställda än sina ekonomiskt bättre lottade kamrater, synes det därför vara högeligen önskvärt, att de enligt 28 § värnpliktslagen inkallade värnpliktiga tillerkändes en gratisresa till och från hemorten under tjänstgöringstiden. Kravet härpå är så mycket mer berättigat, som många av de inkallade och bland de äldre årsklasserna säkerligen de flesta äro familjeförsörjare, för vilka möjlighet till ett besök i hemmet kan vara av mycket stor betydelse.

Herr Molin i Dombäcksmark m. fl. hänvisa i motiveringen till sin motion till ovannämnda framställning och anföra därefter:

*Motion
nr 169.*

Då vi anse, att motionärernas yrkande är allt för snävt tilltaget, enär enligt detsamma endast de enligt 28 § värnpliktslagen inkallade värnpliktige skulle få komma i åtnjutande av förmånen att få en gratisresa till och från hemorten, hava vi, för att möjliggöra att frågan om värnpliktiges gratisresor må få tagas i omprövning i hela dess vidd, ej kunnat underlåta att utvidga yrkandet om fria resor till såväl värnpliktige, som genomgå rekrytutbildning och repetitionsövningar som ock i tjänstgöring enligt värnpliktslagen inkallade eller annorledes mobiliserade landstormsmän.

Vid 1912 års riksdag beslöt andra kammaren på hemställan av dess tredje tillfälliga utskott för sin del att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes utreda, huruvida och i vad mån fria järvägsresor till hemorten kunde beredas i tjänstgöring inkallad värnpliktig, samt därefter till riksdagen inkomma med förslag i ärendet. Då första kammaren ej biträdde beslutet, förföll frågan.

Då det synes oss vara av vikt, att denna frågas lösning ej fördröjes genom en måhända långsam utredning av beskaffenhet, som angives i andra kammarens förenämnda beslut, och då för övrigt en utredning i detta ämne aldrig kan åstadkomma några exakta siffror eller hållpunkter för bedömande av frågans ekonomiska konsekvenser, tillåta vi oss i anslutning till den tankegång, som funnit uttryck i såväl andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 1 vid 1912 års riksdag som ock i motiveringen till herrar Henriksons och Elissons motion nr 91 vid innevarande års riksdag, framställa ovan återgivna yrkande.

Frågan om fria hemresor för värnpliktige under tjänstgöringstiden har flera gånger varit föremål för riksdagens behandling. Senast var detta fallet vid 1912 års riksdag, då i andra kammaren väcktes en motion, nr 81, av herr Olausson, vari hemställdes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes vidtagna åtgärder i syfte, att värnpliktig, som är inkallad till tjänstgöring, må äga rätt att avgiftsfritt färdas vid ett eller i trängande behov vid flera besök i sin hemort.

*Historik.
Motion vid
1912 års riksdag.*

Till stöd för denna sin hemställan anförde motionären följande:

Såsom det i gällande författningar finnes föreskrivet, äger värnpliktig avgiftsfritt färdas å järnväg dels vid inryckning till tjänstgöring

å övningsplatsen, dels efter avslutad tjänstgöring för resa till hemorten. Längre sträcker sig ej denna förmån. Vill den värnpliktige under övningstiden göra ett besök i sitt hem — anledningen till ett sådant må nu vara vilken som helst — får han, sedan han hos vederbörande erhållit permission därtill, företaga sådan resa på egen bekostnad. Visserligen kan han efter därom gjord framställning erhålla s. k. truppbiljett, vilken drager en kostnad av 1 1/2 öre per bankilometer. Med en sådan beräkning behöver en hemresa för den lägerplatsen närboende icke draga någon väsentligare kostnad. För dem åter, som erhålla sin tjänstgöring å platser, långt avlägsna från den värnpliktiges hemort, ställer sig saken annorlunda. Västkustboarna t. ex., som på grund av sin vana att vistas på sjön, i allmänhet åläggas att fullgöra sin vapenövning vid flottan och förläggas till någon av flottans stationer här i huvudstaden eller Karlskrona, måste för en permissionsresa till hemorten utgiva cirka 15 kronor och därutöver. Denna summa representerar visserligen icke något större belopp, men för de värnpliktige, vilka i allmänhet icke hava någon annan inkomst än den ganska obetydliga dagavlöning, som utgår till dem under övningstiden, är en sådan utgift ganska betungande. Då staten tager den värnpliktiges tid och arbetsförmåga i anspråk för vapenövningens fullgörande, utan nämnvärd ersättning, torde det även vara statens plikt att bestrida de utgifter, som äro förenade med den tjänstgöringsskyldiges nödvändiga permissionsresor. Ingen kan rimligtvis anse, att permissionsresor under övningstiden äro onödiga. Med den långa och mycket ansträngande tjänstgöring, som de värnpliktige nu äro underkastade, måste varje försök från statens sida att något lindra deras tjänstgöring verka uppmuntrande. Att en permissionsresa till hemorten under övningstiden utgör en sådan lindring för den värnpliktige, torde väl knappast kunna bestridas.

Vid 1910 års riksdag tog jag mig friheten väcka en motion om att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i syfte att värnpliktig, som är inkallad till tjänstgöring, måtte äga rätt att avgiftsfritt färdas å statens järnvägar vid besök i sitt hem. Motionen avstyrktes av tredje tillfälliga utskottet huvudsakligen av det skäl, att dylika fria permissionsresor skulle medföra allt för stora utgifter för statskassan, och andra kammaren beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Under fjolårets riksdag förnyade jag samma motion med den inskränkning, att den värnpliktige endast borde berättigas till *en* fri hem-

resa å statens järnvägar och att ifrågavarande förmåner skulle beredas endast inkallade till tjänstgöring å plats belägen mer än 200 kilometer från hemorten. Det tillfälliga utskott, som fick motionen till förberedande, tillstyrkte densamma med den ytterligare inskränkning, att bestämmelserna skulle avse endast medellös värnpliktig och under vissa ömmande omständigheter. Utskottets förslag bifölls av andra kammaren efter en kort diskussion, varunder framhölls, att rättvisan bjöde, det de ifrågasatta fria resorna borde få företagas även å enskilda järnvägar. Ärendet remitterades i detta skick till första kammaren. Dess andra tillfälliga utskott, som fick motionen till förberedande behandling, avstyrkte den, och första kammaren biföll utskottets hemställan. Av den diskussion, som förekom i första kammaren, framgick dock otvetydigt, att, om förslaget framkommit i mera utvidgad form, motionen där skulle rönt mera tillmötesgående.

Det är på den grund jag åter vågar framkomma med förslaget nu med den utvidgningen, att den ifrågavarande förmånen måtte beviljas för resor å vilken som helst av rikets järnvägar och utan begränsning av avståndet.

Motionen hänvisades till andra kammarens tredje tillfälliga utskott, som tillstyrkte en utredning, huruvida och i vad mån fria järnvägsresor till hemorten kunna beredas i tjänstgöring inkallad värnpliktig.

*Andra kam-
marens tredje
tilfälliga ut-
skott 1912.*

I sin motivering anförde utskottet:

Vid behandling av den fråga, som i motionen framföres, har utskottet till en början velat som sin mening framhålla, att, i händelse av förverkligande av motionärens önskemål, de härigenom föranledda kostnaderna böra utgå som anslag å försvarets huvudtitlar. Då av statsverket utgående avgifter för fria resor å de enskilda järnvägarne naturligen komma att påföras fjärde och fente huvudtitlarna, anser utskottet, att i händelse fribiljetter eller andra lindringar komma att medgivas de värnpliktige vid resor å statsbanorna i den utsträckning, att järnvägens självkostnadspris för denna befordran ej täckes, så böra statens järnvägar även gottgöras för på så sätt uppkommen förlust.

Vad motionärens yrkande angår, har utskottet i år i likhet med förra året funnit synnerligen önskvärt, att lättnader beredas värnpliktig att besöka sitt hem, då döds- och sjukdomsfall därstädes eller liknande ömmande omständigheter göra behovet av en hemresa särskilt trängande. Det missförhållandet, att för närvarande en värnpliktig i dylika fall är

hänvisad till sina egna tillgångar, träder särskilt skarpt i dagen, då medellös yngling, ofta på grund av särskild lämplighet för specialvapnen, sänts att fullgöra sin värnplikt å från hemmet långt avlägsen garnisonsort. Visserligen har genom den nya taxan för militärtransporter å järnvägarna av den 11 augusti 1911 zontariffsystemet kommit att tillämpas även beträffande värnpliktiges tjänstledighetsresor till hemorten, men då densamma är så uppställd, att vid jämförelse med förut gällande taxa av 1.5 öre per kilometer lättnader ernås först vid resor över 640 kilometer, medan för kortare avstånd kostnaderna tvärtom ökats, torde härmed föga vara vunnet i allmänast förekommande fall.

Bestämmandet av ett visst avstånd mellan hemort och tjänstgöringsort för åtnjutande av fria resor kommer emellertid alltid att innebära en viss godtycklighet, och då det praktiskt ställer sig synnerligen svårt att avgöra, när medellöshet är för handen eller en yngling kan anses vara i den ekonomiska ställning, som gör en fri resa oberättigad, anser utskottet, att för resor vid omnämnda ömmande fall dessa inskränkande villkor ej böra bestämmas. Lika litet anser utskottet lämpligt att, som vid förra riksdagen var föreslaget, inskränka de fria resorna till statens järnvägar, då orättvisa härigenom komme att ske mot värnpliktig, som för sin hemresa måste använda sig av de enskilda järnvägarne.

Motionärens önskningsar gå likvisst, som synes, utöver vad utskottet här ovan framhållit som synnerligen önskvärt, i det han yrkar, att en fri hemresa medgives till tjänstgöring inkallad värnpliktig som en lämplig uppmuntran under tjänstgöringen och lindring av densamma. Det förhållandet, att för närvarande permission i stor utsträckning beviljas värnpliktig även för dylik utan trängande skäl företagen hemresa, synes vara ett bevis för att en hemfärd ej betraktas som ett olämpligt avbrott i kasernlivet. Men härigenom kommer en medellös värnpliktig, som förlagts till från hemmet avlägsen ort, i en oförvällat ogynnsam ställning, och har utskottet ansett, att på denna grund motionärens yrkande förtjänar att tagas i noggrant beaktande. De praktiska svårigheter, som utskottet framhållit vid i trängande fall medgiven fri hemresas begränsning till långa avstånd och medellöshet, och som föranlett utskottet att i dessa fall avstyrka ifrågavarande inskränkningar, kvarstå naturligen oförminskade, men de ekonomiska konsekvenser, som torde vara förenade med medgivandet av en fri hemresa till varje värnpliktig, tvinga till ett överbäggande, huruvida icke denna den enklaste och allmän rättvisa skippande lösningen måhända blir för dyrköpt. Då det är de långa avstån-

den, som föranlett de överklagade förhållandena, har utskottet ej stått främmande för tanken att åter upptaga villkoret om fria resor endast vid avstånd över 150 eller 200 kilometer eller, såsom i viss mån rättvisare, att fri resa medgäves allenast för den del av väglängden, som överstege visst bestämt avstånd, t. ex. 100 kilometer. Såsom en annan utväg, vilken även den i någon mån kan anses tillmötesgå motionärens krav, och genom vilken man kan komma ifrån de angivna, svårbestämbara begränsningarna med avseende å avstånd, medellöshet och ömmande omständigheter, har utskottet tänkt sig, att visserligen ingen järnvägsresa skulle vara kostnadsfri men resorna, särskilt på de långa distanserna, göras mindre betungande, därigenom att beträffande dem en för de värnpliktige betydligt gynnsammare tariff än den nu gällande bleve fastställd.

Vad angår den ekonomiska innebörden av här föreslagna åtgärder, saknar utskottet i frågans nuvarande läge möjlighet att bedöma densamma, då den tarvar en noggran undersökning, och på resultatet av denna kommer avsevärt att bero, om och i vilka avseenden man måste inskränka rätten till de fria resorna.

Därom, att eventuell fri hemresa i nu omordade fall bör begränsas till *en* resa och under själva rekryttiden, är utskottet även i frågans nuvarande läge fullt enigt liksom om önskvärdheten, att den rätt, som kan komma att medgivas, blir lika å statens och de enskilda järnvägarna.

Då emellertid ett genomförande av motionens önskemål kommer att för statsverket medföra kostnader, vilka måste noggrant prövas, och som bekant Kungl. Maj:t den 1 december 1911 beslutat att åt de s. k. försvarsberedningarna uppdraga en utredning av frågan om rikets försvarsväsende även ur ekonomisk synpunkt, anser utskottet, att de i herr Olaussons motion framställda önskemålen även böra bli föremål för vidare utredning.

Andra kammaren biföll sitt tillfälliga utskotts hemställan, och ärendet överlämnades därefter till första kammaren, som hänvisade detsamma till sitt andra tillfälliga utskott. Sistnämnda utskott anförde i sitt utlåtande allenast, att enligt vad utskottet inhämtat förevarande fråga utan tvivel komme att bli föremål för utredning av de utav Kungl. Maj:t den 1 december 1911 tillsatta s. k. försvarsberedningarna, även om riksdagen icke därom gjorde särskild framställning. Utskottet avstyrkte

därför bifall till andra kammarens beslut, och frågan hade härmed förfallit.

*Utskottets
yttrande.*

Den senare av de båda till utskottet hänvisade motionerna rörande fria hemresor för värnpliktiga och landstormsmän, nr 169, är den mest omfattande och inbegriper även det yrkande, som göres i motion nr 91. Då utskottet därför yttrar sig angående den i förstnämnda motion gjorda framställningen, torde därmed även motion nr 91 få anses vara besvarad.

Såsom av den ovan återgivna historiken framgår, har andra kammaren redan två gånger tillstyrkt framställning till Kungl. Maj:t angående fria hemresor i vissa fall för värnpliktige. Att första kammaren år 1912 avlog då förevarande framställning i ämnet, motiverades enbart med hänvisning till att frågan förmodades komma under omprövning av de s. k. försvarsberedningarna. Då emellertid av tillgängliga handlingar icke framgår, att så blivit fallet, och då i alla händelser frågan icke förevar i samband med det beslut i försvarsfrågan, som fattades vid 1914 års senare riksdag, har det skäl för avslag, som 1912 framfördes av första kammarens utskott, förfallit.

Utskottet kan i princip ansluta sig till den uppfattning, som andra kammarens tredje tillfälliga utskott uttalade år 1912, och som även kammaren godkänt, nämligen att värnpliktige, som fullgöra rekryttjänstgöring, böra, då döds- eller sjukdomsfall i hemmet eller liknande ömmande omständigheter påkalla en hemresa samt även då permission för dylik resa eljest erhållits, få företaga denna resa på statens bekostnad eller åtminstone med genom statens hjälp väsentligt minskade kostnader. Så länge detta icke är fallet, komma ju uppenbarligen de värnpliktige, som fullgöra sin tjänstgöring långt ifrån hemorten, att ställas i en avsevärt mindre gynnsam ställning än de, som äro bosatta i exercisplatsens närhet.

Om det i fråga om värnpliktige, som fullgöra rekryttjänstgöring, invändes, att deras numera höjda dagavlöning borde göra dylika särskilda resebidrag onödiga, kan härpå svaras, dels att denna omständighet icke förändrar förhållandet mellan dem, som bo på längre eller kortare avstånd från förlägningsorten, dels också att tjänstgöringstiden samtidigt blivit så avsevärt förlängd och därtill förlagd till en sådan tid på året, att hemresor vid beviljad permission torde bliva mera behövliga och väsentligt vanligare än förr varit fallet. Under sådana förhållanden synes det

utskottet vara både rättvist och klokt, om staten underlättade möjligheterna för dessa värnpliktige att, oavsett huru lång väg de hava till sitt hem, kunna begagna sig av den medgivna ledigheten för ett besök i hemmet. Icke minst ur synpunkten av att utbildningstiden bör göras så litet avskräckande som möjligt för den värnpliktiga ungdomen, är ett dylikt medgivande påkallat.

Utskottet kan däremot icke anse, att samma förmån bör beviljas de till repetitionsövningar inkallade. För dessa är ju tjänstgöringstiden så kort, att något behov av hemresa knappast i normala fall torde få anses föreligga.

Vad slutligen beträffar de värnpliktige, som enligt § 28 värnpliktslagen inkallats till tjänstgöring, och de med dem jämställda inkallade landstormsmännen, kan det visserligen sägas, att jämväl för dessa tjänstgöringstiden hittills varit relativt kort, men här komma å andra sidan skäl, som göra det ifrågasatta medgivandet av fria hemresor för dessa kategorier om möjligt ännu mera berättigat än i fråga om rekryterna. De förstnämnda äro nämligen i allmänhet i den ålder, att frånvaron från hemmet blir avsevärt mera betungande än för de 20-åriga värnpliktige i rekrytskolan. Oftast torde de vara familjeförsörjare, och lika ofta torde affärsförhållanden o. d. påkalla deras närvaro i hemmet. Utskottet kan därför icke annat än anse, att även de enligt § 28 värnpliktslagen inkallade liksom landstormsmännen, vilka visserligen i allmänhet ej äro förlagda så långt från hemmet, men å andra sidan torde i högre grad än alla andra vara i behov av närvaro i hemmet, böra erhålla rätt till samma förmån, som ifrågasatts för de till rekryttjänstgöring inkallade.

Beträffande frågan efter vilka grunder reseersättningen skall erhållas, bör enligt utskottets mening denna, ifråga om de värnpliktige vid rekryttjänstgöring, bliva föremål för närmare utredning genom Kungl. Maj:ts försorg. I detta fall skulle det nämligen gälla en årligen upprepad statsutgift av väsentlig storlek. Den ekonomiska betydelsen av ett sådant medgivande, som här ifrågasättes, kan bedömas först efter en ingående utredning. Därvid böra givetvis även närmare undersökas, vilka villkor kunna finnas erforderliga för reseersättningens erhållande, vilka inskränkningar i fråga om väglängd o. dyl., som kunde införas o. s. v. Utskottet vill i detta sammanhang endast framhålla, att enligt dess mening ersättning blott bör erhållas för *en* resa under rekryttiden, samt att ersättningen bör utgå för resa å järnväg (statsbana eller enskild) samt å ångbåt eller därmed jämförligt fortskaffningsmedel. Vid utred-

ningen torde dock jämväl böra övervägas, om och i vilken utsträckning ersättning skulle kunna medgivas även vid resor med skjuts, velociped eller på skidor. Det kan nämligen icke förnekas, att de värnpliktige, som hava sitt hem på avsevärt avstånd från järnvägs- eller ångbåtslinje, komma i en orättvist ogynnsam belägenhet och i många fall säkerligen alls icke skulle kunna begagna sig av permission för hemresa, om de icke kunde erhålla bidrag till färd med andra fortskaffningsmedel. Å andra sidan har utskottet klart insett de stora och måhända oövervinnliga svårigheter, som vore förenade med medgivande av reseersättning även vid dylika resor, men utskottet har ansett frågan vara av den vikt, att den borde närmare undersökas vid en eventuell utredning rörande dessa frågor i hela deras omfattning.

Vad däremot angår den reseersättning, som ifrågasatts för värnpliktige, som inkallats enligt § 28 värnpliktslagen, och för inkallade landstormsmän, har utskottet den uppfattningen, att den bör kunna av Kungl. Maj:t medgivas utan föregående undersökning av mera ingående beskaffenhet. Visserligen torde det även i detta fall vara fråga om rätt avsevärda belopp, men dessa äro dock obetydliga i jämförelse med vad inkallelsen för övrigt kostar. Det är här också fråga om utgifter, som icke årligen återkomma utan äro av tillfällig beskaffenhet, och vinsten av ett dylikt medgivande är, som ovan framhållits, i detta fall synnerligen stor för de inkallade. Även beträffande dessa till tjänstgöring inkallade bör dock blott *en* fri resa fram och åter medgivas. Vid sådan torde ersättning böra utgå endast vid resa per järnväg eller ångbåt.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet i anledning av herrar Henriksons och Elissons samt herr Molins i Dombäcksmark m. fl. förevarande motioner, nr 91 och 169 i andra kammaren, hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta, det riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga,

1) att Kungl. Maj:t täcktes medgiva, att de värnpliktige, som enligt § 28 värnpliktslagen äro eller bliva inkallade till tjänstgöring, samt de landstormsmän, som likaledes äro eller bliva inkallade, måtte under varje inkallelse erhålla rätt till en fri resa per järnväg eller ångbåt till och från hemorten, samt

2) att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och under vilka villkor värnpliktige, som fullgöra rekryttjänstgöring, böra erhålla rätt till en fri resa till och från hemorten.

Stockholm den 23 februari 1915.

På utskottets vägnar:

W. BÄCKSTRÖM.

I förevarande ärendes slutbehandling hava inom utskottet deltagit: herrar Bäckström, Leksell¹⁾, Johanson i Huskvarna¹⁾, Törnkvist¹⁾, Molin i Dombäcksinark¹⁾, Vennerström, Flognfält¹⁾, Norman¹⁾, Magnusson i Skövde och Rydén i Klosterbergane¹⁾.

---

¹⁾ Har icke närvarit vid utlåtandets justering.